

0101-016 R Aktsomhetsvurdering etter åpenhetsloven

Versjon: 5.0.0 / Revidert: 08.09.2023

HENSIKT

Denne rutinen har til hensikt å beskrive hvordan bedrifter som er omfattet av åpenhetsloven kan gjennomføre en aktsomhetsvurdering (risikovurdering).

ANSVAR

Bedriftens øverste ledelse har ansvaret for å organisere virksomheten slik at aktsomhetsvurderinger faktisk blir utført.

BESKRIVELSE

Bedrifter som er omfattet av loven

Kravene i åpenhetsloven gjelder for «større virksomheter». Dette er virksomheter som enten omfattes av regnskapsloven § 1-5, eller som på balansedagen overskrider grensene for to av følgende tre vilkår:

- Salgsinntekt: 70 millioner kroner
- Balansesum: 35 millioner kroner
- Gjennomsnittlig antall ansatte i regnskapsåret: 50 årsverk

Morselskaper skal regnes som større virksomheter dersom vilkårene er oppfylt for mor- og datterselskaper sett som en enhet.

Selv om «mindre virksomheter» ikke omfattes av loven direkte, kan konsekvensen av loven være at større virksomheter etterspør aktsomhetsvurderinger/risikovurderinger fra mindre samarbeidsparter. Eksempelvis som forutsetning for å inngå samarbeid. Dette vil i så fall være avtalerettslig forhold mellom partene, og ikke en plikt som åpenhetsloven pålegger de mindre virksomhetene. En slik avtalerettslig forpliktelse kan oppfylles ved å følge åpenhetslovens system for aktsomhetsvurdering.

Aktsomhetsvurderingen

I. Hva skal vurderingen omfatte:

a. Aktsomhetsvurderingen skal vurdere hvorvidt bedriftens leverandørkjede og forretningspartnere oppfyller grunnleggende menneskerettigheter og sikrer de ansatte anstendige lønn- og arbeidsvilkår (eksempelvis om ansatte lønnes i tråd med forskrift om lønns og arbeidsvilkår i offentlige kontrakter/allmenngjorte tariffavtaler).

b. Leverandørkjede: Enhver i kjeden av leverandører og underleverandører som leverer eller produserer varer, tjenester eller andre innsatsfaktorer som inngår i en virksomhets levering av tjenester eller produksjon av varer fra råvarestadiet til ferdig produkt.

c. Forretningspartner: Enhver som leverer varer eller tjenester direkte til virksomheten, men som ikke er en del av leverandørkjeden.

II. Stegene i aktsomhetsvurderingen:

1. Etabler retningslinjer for virksomhetens arbeid med åpenhetsloven. Retningslinjene bør uttrykke hvilke krav virksomheten stiller til seg selv, egne leverandører og forretningspartnere. Retningslinjene skal vedtas av styret.

Forankring av arbeidet: Avklar hvilke personer i virksomheten som har det praktiske hovedansvaret for at reglene i åpenhetsloven følges. Dette bør ses i sammenheng med etterlevelse av regelverk på andre områder.

2. Få oversikt over virksomhetens leverandører og forretningspartnere.
3. Gjennomfør aktsomhetsvurderinger av virksomhetens leverandører og forretningspartnere.

Formålet med vurderingen er å avdekke hvorvidt bedriften – inkludert bedriftens leverandører og forretningspartnere - utøver en aktivitet som medfører faktiske og potensielle negative konsekvenser for grunnleggende menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold. Vurderingen skal omfatte både eksisterende og nye leverandører/forretningspartnere.

Hvor mange ledd i leverandørkjeden som må vurderes, vil avhenge av hvor høy risikoen for brudd anslås å være.

Momenter som kan indikere risiko er eksempelvis bransje og produkt. [Høyrisikolisten](#) til DFØ kan blant annet benyttes som utgangspunkt. Medieoppslag og andre generelle opplysninger kan også gi indikasjoner på risiko.

I dette arbeidet kan det være nyttig å inndelegge leverandører/forretningspartnere i følgende kategorier: lav risiko, middels risiko og høy risiko.

Bedriften bør følge opp leverandører/forretningspartnere som antas å ha virksomhet som medfører risiko for brudd på menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold. Dette kan blant annet gjøres ved å kontakte den spesifikke aktøren og etterspørre informasjon om hvilke retningslinjer leverandøren/forretningspartneren har når det gjelder åpenhetsloven.

4. Hva gjør man når det avdekkes negative konsekvenser for menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold?

a. Før kontrakt inngås: Still krav om at virksomheten etterlever kravene i åpenhetsloven. Få det dokumentert. Vurder om det er hensiktsmessig å inngå kontrakt med denne virksomheten fremfor en annen leverandør/forretningspartner.

b. Etter at kontrakt er inngått: Forsøk å påvirke leverandøren/forretningspartneren til at de negative konsekvensene begrenses eller opphører. Leverandøren/forretningspartneren bør oppfordres til å etablere rutiner for å unngå at forholdet gjentar seg. I ytterste konsekvens må det vurderes å heve avtalen.

Krav i kontrakt

Sørg for at bedriften i egne kontraktsvilkår har krav som er i tråd med åpenhetsloven og at dere har virkemidler i kontrakten til å kontrollere at lovens krav faktisk er oppfylt, eksempelvis rett til innsyn eller rett til å få fremlagt dokumentasjon, samt en klausul som gir rett til å heve kontrakten om åpenhetsloven brytes.

Plikt til å publisere redegjørelse for virksomhetens aktsomhetsvurderinger

Virksomheter som omfattes av åpenhetsloven, skal årlig – innen 30. juni – publisere en redegjørelse for de aktsomhetsvurderinger som virksomheten har gjennomført.

Redegjørelsen skal minst inneholde:

- en generell beskrivelse av bedriftens organisering og virksomhetsområde
- en beskrivelse av bedriftens retningslinjer og rutiner knyttet til oppfølging av åpenhetsloven
- opplysninger om eventuelle brudd som er avdekket knyttet til menneskerettigheter eller anstendige arbeidsforhold
- opplysninger om leverandører eller forretningspartnere som er vurdert å kunne medføre risiko for brudd på menneskerettigheter eller anstendige arbeidsforhold
- opplysninger om hvilke tiltak bedriften har iverksatt for å forebygge og stanse brudd.

Åpenhetsloven stiller ikke krav til at redegjørelsen navngir leverandører eller forretningspartnere.

Redegjørelsen skal gjøres lett tilgjengelig på virksomhetens nettsider, og det skal i årsberetningen opplyses om hvor redegjørelsen er tilgjengelig.

Redegjørelsen skal underskrives i henhold til regnskapsloven § 3-5. Dette innebærer at for regnskapspliktige som har styre, skal redegjørelsen underskrives av samtlige styremedlemmer.

Informasjonsplikt

Det følger av åpenhetsloven at enhver – ved skriftlig forespørsel – kan kreve informasjon fra en virksomhet om hvilke aktsomhetsvurderinger som er gjort, hva som er avdekket av brudd eller risiko for brudd på loven, samt hvordan dette er fulgt opp av virksomheten.

Virksomheten må i utgangspunktet besvare slike krav innen tre uker. Dersom det vil være uforholdsmessig byrdefullt å svare innen tre uker, er fristen to måneder. Den som kom med forespørselen skal opplyses om fristforlengelsen og gis en begrunnelse. Det skal i tillegg opplyses om når svaret kan ventes.

Krav om informasjon kan avslås dersom:

- kravet ikke gir tilstrekkelig grunnlag for å identifisere hva kravet gjelder
- kravet er åpenbart urimelig
- den etterspurte informasjonen gjelder opplysninger om noens personlige forhold
- den etterspurte informasjonen gjelder opplysninger om tekniske innretninger og fremgangsmåter eller andre drifts- eller forretningsforhold som det vil være av konkurransemessig betydning å hemmeligholde.

HENVISNING

[Lov om virksomheters åpenhet og arbeid med grunnleggende menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold \(åpenhetsloven\)](#)

0101-016 B Aktsomhetsvurdering av åpenhetsloven